

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2014–2020 m. programos „Copernicus“ laikotarpio vidurio vertinimas“

(COM(2017) 617 final)

(2018/C 237/04)

Pranešėjas: **Mindaugas Maciulevičius**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2018 1 18
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2018 3 9
Priimta plenarinėje sesijoje	2018 3 14
Plenarinė sesija Nr.	533
Balsavimo rezultatai	178 / 0 / 2
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai vertina iki šiol pasiektus programos „Copernicus“ rezultatus, kaip pranešė Komisija. Jau veikia itin tikslūs palydovai ir jie kiekvieną dieną siunčia kokybiškus pasaulinius Žemės stebėsenos duomenis.

1.2. EESRK pabrėžia, kad vertinant programos „Copernicus“ pasiektus laimėjimus, be ekonominio aspekto, reikėtų atsižvelgti į socialinį ir aplinkosaugos aspektus. ES yra įsipareigojusi siekti darnaus vystymosi tikslų ir, aiškiai ir labai ryžtingai prisiimdama Paryžiaus klimato kaitos konferencijos įsipareigojimus, yra viena iš pasaulinių kovos su klimato kaita lyderių, o programa „Copernicus“ yra svarbiausia sistema, užtikrinanti aiškius veiklos rezultatų ir laimėjimų vertinimo parametrus ir priemones ne tik ES lygmeniu, bet ir visame pasaulyje.

1.3. Programoje „Copernicus“ ypač daug dėmesio skiriama klimato kaitos, aprūpinimo maistu, visuomenės sveikatos, nelaimių valdymo, prekybos žmonėmis, jūrų saugumo ir panašioms klausimams. ES pirmąją tikslių duomenų dėl klimato pokyčių, įvairių rūšių išmetamųjų dujų kiekio, žemės ūkio ir miškų ūkio paskirties žemės būklės bei padėties jūrose stebėsenos ir teikimo srityje. Be šių duomenų mokslininkai negalėtų suprasti minėtų problemų ir negalėtų siūlyti būdų, kaip sėkmingai kovoti su klimato kaita, tvariai gaminti maistą ir kt.

1.4. Europos piliečiai nejučia, kad programa „Copernicus“ iš tiesų jiems priklauso, ir nesididžiuoja ja. Europos piliečiai nežino apie programą „Copernicus“ ir jos naudą, nes dažnai jie nieko nežino apie Europos kosmoso programas apskritai. Programa ir pagal ją vykdoma veikla turėtų būti labiau matoma žiniasklaidai ir atvira pilietinei visuomenei bei aktyviems piliečiams. EESRK mano, kad pilietinės visuomenės dalyvavimas apibrėžiant kosmoso strategijas ir programas yra būtinas.

1.5. Galimas programos „Copernicus“ forumas turėtų būti atviras verslo, vartotojų ir pilietinės visuomenės organizacijų atstovams. Reikia tapti atviriems visuomenei ir sukurti tikrą **Europos kosmoso bendruomenę**. EESRK išreiškia susidomėjimą ir norą aktyviai dalyvauti tiek tiesiogiai, tiek su savo atstovaujamos nacionalinėmis organizacijomis, taip suteikiant daug galimybių trūkstantoms jungtims, nustatytoms EESRK projekte „Kosmosas ir visuomenė“, užpildyti.

1.6. Programos „Copernicus“ veiksmingumo nereikėtų vertinti vien pagal ekonominės veiklos rezultatus. Didžiausią šios programos vertę lemia aplinkosaugos ir socialiniai aspektai. Tai būtina priemonė siekiant kovoti su klimato kaita, užtikrinti tvarų pasaulio gyventojų aprūpinimą maistu, gelbėti gyvybes jūroje ir pan. Tai paslauga, kurios dėl nacionalinio saugumo klausimų ir esamo panašių paslaugų trūkumo kitur negalima išsigyti iš trečiųjų šalių. Tai mūsų atsakas į šias pasaulines problemas ir mūsų, kaip brandžios pasaulinės visuomenės, pasiryžimas jas spręsti.

1.7. MVĮ ir labai mažų įmonių, startuolių ir nepriklausomų tyrėjų dalyvavimas siekiant sėkmingai panaudoti programos „Copernicus“ duomenis yra ypač svarbus. Šiame sektoriuje atsiranda naujų idėjų ir naujų panaudojimo sričių. Labai svarbu skatinti įvairių iniciatyvų plėtrą ir tobulinti galutiniams vartotojams skirtas priemones, nes tai kuria pridėtinę vertę. Programa „Horizontas 2020“ atlieka ir turėtų toliau atlikti svarbų vaidmenį. Ypač svarbi galimybė gauti finansavimą per Europos investicijų banką (EIB) ir Europos strateginių investicijų fondą (ESIF).

1.8. EESRK ragina įvairius generalinius direktoratus Europos lygmeniu ir nacionalinės bei regioninės valdžios institucijas valstybių narių lygmeniu ryžtingiau skatinti programos „Copernicus“ nuoseklumą ir suderinamumą, jos žinomumą ir jos priemonių panaudojimą viešųjų paslaugų tikslais. Programos „Copernicus“ duomenis reikėtų nustatyti kaip nepriklausomą ir nacionalinį standartą Europos lygmeniu. Eurostatas turėtų būti labiau įtrauktas į pažangos ir programos „Copernicus“ teikiamos naudos vertinimą.

1.9. Mažos vietos agentūros galėtų būti tinkama duomenų paskirstymo nacionaliniu lygmeniu priemonė, o programa „Copernicus“ – priemonė nacionalinės valdžios lygmeniu. Sukūrus vietos naudotojų bendruomenes, kurios apimtų vietos MVĮ, labai mažas įmones, startuolius ir nepriklausomus tyrėjus, kartu įtraukiant regionų valdžios institucijas, pilietinės visuomenės atstovus, švietimo įstaigas ir nepriklausomas bei viešąsias konsultacines tarnybas, tas visuomenės grupes, kurios tiesiogiai dirba su programa „Copernicus“, pavyzdžiui, ūkininkus, miškininkus ir aplinkosaugininkus, būtų galima toliau didinti programos „Copernicus“ duomenų panaudojimą ir skatinti pagal nacionalinius ypatumus pritaikytą jos veiklą.

1.10. Labai svarbus yra švietimas programos „Copernicus“ srityje. EESRK palankiai vertina specialiai skirtas magistro studijų programas, pagal kurias remiami kai kurių Europos universitetų studentai, siekiantys „Copernicus“ studijų programos magistro laipsnio. EESRK ragina parengti specialią, platesnio užmojo programą, kuri apimtų visą reikiamą programos „Copernicus“ specialioms katedroms skirtą techninę paramą visuose atitinkamuose Europos universitetuose, profesinio mokymo įstaigose ir konsultavimo paslaugų teikimo centruose. Galimą programos „Copernicus“ panaudojimą kaip atskirą temą reikėtų įtraukti į visas susijusias studijų sritis, įskaitant žemės ūkį ir miškininkystę, inžineriją, aplinkos, jūrų studijas ir kt. Reikėtų atsižvelgti į esamų specialistų, įskaitant galutinius vartotojus, mokymo poreikius. Specialiąsias programas šiuo atveju galėtų užtikrinti nacionalinės nepriklausomos ir viešosios konsultacinės tarnybos.

1.11. Netrukus sparti ir paprasta prieiga prie duomenų bus užtikrinama pradėsiiančiomis veikti programos „Copernicus“ priegios prie duomenų ir informacijos paslaugomis (DIAS). Taip bus išvengta kelių itin svarbių problemų, susijusių su laiku, reikalingu „Copernicus“ duomenims atsisiųsti. EESRK taip pat ragina paspartinti nacionalinės teisės aktų reglamentuojamą *in situ* duomenų suderinamumą ir jų visišką prieinamumą. Standartizacija ir sąveikumas – būtina sąlyga visiškai programos „Copernicus“ sėkmei užtikrinti.

1.12. Kvalifikuotų inžinierių ir technikų rengimas, naujų darbo vietų kūrimas ir nauji profesiniai įgūdžiai, susieti su taikomųjų programų kūrimu, yra svarbiausias ES išpareigojimas siekiant tvarios ir socialiai naudingos ekonomikos.

1.13. Atsižvelgdamas į svarbius rezultatus ir jų kokybę, EESRK tikisi, kad pirmenybė bus suteikta Europos paleidimo įrenginiams. Sėkmingos misijos, tikslumas įgyvendinant programas ir nustatytų terminų laikymasis bei lankstumas naudojant naujuosius paleidimo įrenginius „Ariane 6“ ir „Vega C“ turėtų užtikrinti Europos kompetencijos centrams ilgalaikę sutartį. EESRK nepritaria protekcionizmo politikai, tačiau taip pat mano, kad taikant abipusiškumo principą Europos pramonę reikia apsaugoti nuo nesąžiningos praktikos.

1.14. Taikant tikslines informuotumo didinimo ir informavimo programas, skirtas sektorių veiklos vykdytojams, ypatingą dėmesį reikėtų skirti žemės ūkiui, miškininkystės ir žuvininkystės sritims atsiveriančių galimybių sklaidai. Dėl sutaupytos energijos, mažiau suvartojamų trąšų ir pesticidų galima gerokai padidinti ir pagerinti žemės ūkio gamybą ir vandens apsaugą. Sąjungos Žemės stebėjimo ir stebėsenos Afrikai programa, kurią taikant jau pasiekta puikių rezultatų, EESRK nuomone, turėtų būti stiprinama ir skleidžiama taip pat ir kituose besivystančiuose regionuose.

1.15. EESRK palankiai vertina programos „Copernicus“ valdymo modelį, ypač vartotojų forumo, kuris turėtų būti atviras veiklos vykdytojų, tyrėjų ir pilietinės visuomenės atstovams, sukūrimą. Kitu „Copernicus“ reglamentu turėtų būti patvirtintas esamo atsakomybės paskirstymo pagal įgūdžius modelis, atskiriant techninę atsakomybę už kosminės dalies veiklą, pavestą Europos kosmoso agentūrai (EKA), nuo atsakomybės už paslaugas, pavestas įgaliojiesiems subjektams.

1.16. Gerinant prieigos ir duomenų kokybę, kartu reikia aktyviau diegti plačiąjuosį ryšį visoje Europoje, ypač kaimo ir periferinėse vietovėse, kurios dažnai nedomina privačių operatorių. Kad būtų galima maksimaliai pasinaudoti programos „Copernicus“ teikiamomis galimybėmis, būtinas veiksmingas bendrosios skaitmeninės rinkos strategijos įgyvendinimas. EESRK visiškai pritaria šiai Europos Komisijos iniciatyvai ir primygtinai ragina Parlamentą ir Tarybą paspartinti derybas dėl galutinio dar svarstomų priemonių patvirtinimo.

1.17. Pirmenybė teikiama duomenų apsaugai nuo vis dažnesnių išpuolių ir rizikai, kurią kosmoso infrastruktūroms kelia kosminės šiukšlės. EESRK rekomenduoja stiprinti apsaugos priemones ir skatinti programas, kurių tikslas – pašalinti kosmines šiukšles ir neveikiančius palydovus⁽¹⁾. Europos Komisija turėtų dėti daugiau pastangų, kad būtų pasiektas svarbus tarptautinis susitarimas.

1.18. EESRK pasisako už didesnę finansų sistemos ir investuotojų įsitraukimą į su kosmosu susijusią veiklą, kurioje, išleisus specialiąsias „kosmoso obligacijas“, galėtų dalyvauti ir plačioji visuomenė. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas mažųjų ir vidutinių įmonių ir startuolių finansavimui, kad būtų sukurta paslaugų ir novatoriškų taikomųjų programų. Naujausi susitarimai dėl visuotinio atšilimo švelninimo suteikia galimybę vykdyti naują ekonominę veiklą, susijusią su išmetamųjų teršalų kiekiu stebėseną.

1.19. EESRK taip pat rekomenduoja išlaikyti ir galbūt didinti programos „Copernicus“, kuria ne tik skatinamas augimas ir plėtra, bet ir užtikrinamas Europos savarankiškumas ir nepriklausomumas savo teritorijos ir saugumo valdymo srityje bei skatinamos inovacijos, moksliniai tyrimai ir darnus vystymasis, finansavimą.

2. Komisijos komunikatas

2.1. Kosminė programos dalis 2014 m. balandžio mėn.–2017 m. balandžio mėn. laikotarpiu iš esmės atitinka prognozes, išskyrus 10 mėnesių vėlavimą paleidžiant „Sentinel 2 B“ dėl su rusišku paleidimo įrenginiu „Rokot“ susijusių problemų. Siekiant sumažinti vėlavimus, „Sentinel 2 B“ buvo paleistas į orbitą panaudojant „Vega“ paleidimo įrenginį, kurį bendradarbiaujant su EKA sukūrė IKA (Italijos kosmoso agentūra).

2.2. Nuo 2017 m. kovo mėn. penkių orbitinių palydovų perduodamų duomenų kiekis smarkiai viršijo lūkesčius ir pasiekė 12 TB per dieną, kaip ir registruotų nemokamos duomenų paskirstymo svetainės naudotojų skaičius, kuris nuo prognozuotų 50 000 išaugo iki 85 000⁽²⁾.

2.3. 2017 m. spalio 13 d. buvo sėkmingai paleistas „Sentinel 5P“ siekiant kiekvieną dieną siųsti duomenis apie mūsų atmosferos sudėtį, stebėti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, ozono sluoksnį, sieros dioksido ir formaldehido bei vulkaninių pelenų ir anglies monoksido kiekį

2.4. Nuo pat pradžių „Copernicus“ buvo naudinga bendradarbiauti su kitomis pagalbinėmis misijomis, nes tai itin svarbu siekiant gauti aukščiausios raiškos duomenų, kurių „Copernicus“ negali užtikrinti. Dėl šių misijų projektą buvo galima pradėti prieš paleidžiant pirmąjį palydovą „Sentinel“. Be duomenų iš paralelinių misijų, iš žemės, jūrų ar oro *in situ* jutiklių gaunami duomenys yra naudojami ir palyginami. Visuotinai pripažintas „Copernicus“ teikiamų duomenų tikslumas priklauso būtent nuo duomenų, kuriems taikoma kryžminė patikra su *in situ* jutiklių įrašytais duomenimis, patvirtinimo.

2.5. Nuo pat pradžių „Copernicus“ buvo kuriama kaip į vartotojus orientuota paslauga, atsižvelgiant į vartotojų poreikius. Tokiu požiūriu, kartu su atvirai prieinamų ir nemokamų duomenų naudojimu, užtikrinama vis didesnė programos sėkmė tarp paslaugos vartotojų ir operatorių.

2.6. „Copernicus“ valdymas grindžiamas kompetencijų lavinimu.

2.6.1 Kosminės dalies koordinavimas ir įgyvendinimas buvo pavestas Europos kosmoso agentūrai (EKA) ir iš dalies Europos meteorologinių palydovų panaudojimo organizacijai (EUMETSAT).

2.6.2 Paslaugos yra pavestos Jungtiniam tyrimų centrui (JRC), Europos aplinkos agentūrai (EAA), Europos vidutinės trukmės orų prognozių centrui (ECMWF), tyrimų centrui „Mercator Océan“, Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūrai (FRONTEX), Europos jūrų saugumo agentūrai (EMSA) ir ES palydovų centrui. Programos „Copernicus“ atitiktimi INSPIRE geodvinių duomenų programos standartams užtikrinamas veiksmingas visų pasiekiamų duomenų šaltinių panaudojimas.

⁽¹⁾ OL C 327, 2013 11 12, p. 38.

⁽²⁾ 2018 m. sausio 17 d. buvo 118 000 registruotų vartotojų.

2.7. Komisija iki šiol pasiektus rezultatus – numatyto biudžeto vykdymą, vartotojų paklausos augimą ir bendradarbiavimą su institucijomis ir įstaigomis, prisidedančiomis prie paslaugų valdymo – vertina teigiamai.

2.8. „Copernicus“ komitetas, sudarytas iš valstybių narių atstovų, ir vartotojų forumas bendradarbiauja su Komisija bendrojo programos valdymo srityje.

2.9. Įgyvendinant specialiąsias programas, pavyzdžiui, „Copernicus Relays“ ir „Copernicus Academy“, kurioms pavesta organizuoti informavimo veiklą ir atlikti vietos pagalbos tarnybų funkciją, komunikacijos ir „Copernicus“ teikiamų galimybių sklaidos srityje pasiekta puikių rezultatų.

2.10. Komisija sujungė pastangas kartu su EKA organizuojant metinį konkursą „Copernicus Masters“, kurio tikslas – skatinti inovacijas. „Copernicus“ startuolių programa apima ir startuoliams skirtą mokymo programą „Copernicus Accelerator“, būsimą programą „Copernicus Hackathons“ (parengiant 40 hakatonų per dvejus metus) ir programą „Copernicus Incubation“, pagal kurią per trejų metų laikotarpį bus finansuojama 60 startuolių.

2.11. Būsiami svarbiausi Komisijos uždaviniai yra šie:

- pateiktus duomenis paverčiant naujoviškais produktais ir paslaugomis, išnaudoti ekonominių „Copernicus“ potencialą,
- užtikrinti būsimą programos stabilumą ir laisvą, visapusišką ir atvirą prieigą prie duomenų,
- siekiant spręsti klimato kaitos ir darnaus vystymosi problemas ir kontroliuoti CO₂ ir kitų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, žemės naudojimą, miškininkystę ir pokyčius Arktyje, visiškai įgyvendinti Europos kosmoso strategiją,
- stiprinti saugumą, kurį „Copernicus“ gali užtikrinti sienų kontrolės ir jūrų stebėjimo priemonėmis.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK palankiai vertina iki šiol pasiektus programos „Copernicus“ rezultatus, kaip pranešė Komisija. EESRK nuolat palaikė visą Europos kosmoso politiką, visų pirma dvi pagrindines programas „Galileo“ ir „Copernicus“: į ankstesnes Komiteto nuomonės šiuo klausimu ⁽³⁾ buvo išsamiai atsižvelgta Komisijos komunikate.

3.2. EESRK mano, kad pagrindiniai programos tikslai buvo pasiekti, o tam tikrose srityse – viršyti.

3.3. Dėl kasdien palydovų surenkamų duomenų kiekio ir kokybės „Copernicus“ yra viena iš pasaulyje pirmaujančių duomenų rengėjų, užtikrinanti Europos Sąjungos nepriklausomumą stebint savo teritoriją ir kartu teikianti kitoms pasaulio šalims tikslus ir nemokamus duomenis. Dėl netikėtos „Copernicus“ sėkmės atsirado tam tikrų duomenų srauto valdymo sunkumų. EESRK rekomenduoja greitai ir veiksmingai gerinti viešuosius atvirus centrus ir įvykdyti raginimą dėl spartaus metaduomenų atsiuntimo.

3.4. Pradėjus veikti DIAS sistemai, turėtų būti užtikrinamas prieigos sklandumas ir, suderinus su CORDA („Copernicus“ referencinių duomenų prieigos) sistema, pagerėti vartotojams teikiamų duomenų kiekybė ir kokybė. Pačius duomenis taip pat reikėtų įvertinti pagal debesuotumo veiksnį, nes didelė esamų duomenų dalis negalėjo būti sėkmingai panaudota dėl debesuotumo. Tai smarkiai sumažintų DIAS įrenginių veiklos ir nusidėvėjimo sąnaudas.

3.5. EESRK pabrėžia, kad vertinant programos „Copernicus“ pasiektus laimėjimus, be ekonominių aspektų, reikėtų atsižvelgti į socialinius ir aplinkosaugos aspektus. ES išsipareigojusi siekti darnaus vystymosi tikslų ir, aiškiai ir labai ryžtingai prisiimdama Paryžiaus klimato kaitos konferencijos išsipareigojimus, yra viena iš pasaulinių kovos su klimato kaita lyderių, o programa „Copernicus“ yra svarbiausia sistema, užtikrinanti aiškius veiklos rezultatų ir laimėjimų vertinimo parametrus ir priemones ne tik ES lygmeniu, bet ir visame pasaulyje.

⁽³⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, sukuriančio Bendrijos erdvinės informacijos infrastruktūrą (INSPIRE) (OL C 221, 2005 9 8, p. 33); Žemės stebėjimo programa (GMES) (OL C 339, 2010 12 14, p. 14); Žemės stebėjimo ir stebėsenos programos kosminė dalis (OL C 44, 2011 2 11, p. 153); Europos Žemės stebėsenos programa (GMES) (OL C 299, 2012 10 4, p. 72); programa „Copernicus“ (OL C 67, 2014 3 6, p. 88); Europos kosmoso strategija (OL C 209, 2017 6 30, p. 15).

3.6. Nepaisant pagirtinų Komisijos ir paskirtų paslaugų agentūrų iniciatyvų, nėra tinkamos ir suderintos viešosios komunikacijos politikos apie iš „Copernicus“ gaunamos informacijos teikiamą naudą. „Šimtai milijonų Europos piliečių nežino apie kosmoso naudą.“ EESRK ne kartą ragino sukurti visoms Europos kosmoso politikos kryptims skirtą pagrindinį kosmoso portalą. Tai turėtų būti pirmasis žingsnis steigiant Europos kosmoso bendruomenę, atkuriant teigiamą Europos anglių ir plieno bendrijos patirtį ir valdymo modelį, davusį pradžią Europos bendrijai.

3.7. Viena iš Europos kosmoso strategijos prioritetinių sričių – skatinti darbą ir tvarų augimą. Pasitelkiant ekonominės veiklos vykdytojų, startuolių ir specialistų patirtį ir žinias apie rinką apdorojant duomenis ir kuriant naujas taikomas programas, galima prisidėti sparčiai tobulinant kasdien sukurtų duomenų panaudojimą, o tai turi milžinišką teigiamą ekonominio, ekologinio ir socialinio poveikio potencialą.

3.8. Programos „Copernicus“ valdymas su aiškiai priskirta Komisijai ir susijusioms agentūroms atsakomybe vertinamas teigiamai. Kitame „Copernicus“ reglamente reikėtų išlaikyti šią tinkamą pusiausvyrą, ir toliau kosminės dalies koordinavimą patikint EKA, o paslaugų valdymą – įgaliotiems subjektams.

3.9. Kosmoso paslaugų vystymasis labai svarbus plėtojant žmonėms ir įmonėms skirtas skaitmenines paslaugas. „Copernicus“ paslaugos taip pat kasdien daugelyje sričių taikomos praktiškai: pavyzdžiui, ūkiai Austrijoje, savo laukuose panaudodami palydovinės stebėsenos sistemas, padidino derlių 26 proc., Nyderlanduose naudojant tą pačią sistemą buvo sumažintos angliavandenilių gręžimo, transporto ir logistikos išlaidos, o keliuose Europos miestuose, taip pat sumažėjus išlaidoms, oro taršos matavimų tikslumas padidėjo 60 proc.⁽⁴⁾

3.10. EESRK ragina spartinti plačiajuosčio ryšio diegimą visoje Europoje, visų pirma kaimo ir periferinėse vietovėse, kaip buvo patvirtinta bendrosios skaitmeninės rinkos strategijoje.

3.11. EESRK ragina Komisiją ypač tvirtai įsipareigoti dėl igūdžių ir naujų darbo vietų sklaidos. Profesinio mokymo kursų organizavimas turėtų būti remiamas pagal Europos programas. Išplitus tiksliajam žemės ūkiui bus surenkamas didesnis derlius, suvartojant mažiau vandens, trąšų ir pesticidų. Žemės ūkiui 4.0 bus labai naudinga galimybė naudoti žemės stebėjimo duomenis ir derinti juos su geografinės padėties duomenimis ir kitomis dabar jau pasiekiamomis technologijomis. Bus sukurti naujų profesijų, pavyzdžiui, teritorijų analitikų, kiberagronomų ir taikomųjų programų, skirtų klimato kaitai švelninti, kūrėjų.

3.12. Pagrindinė sparčios plėtros, susijusios su Europos kosmoso programų atveriamomis galimybėmis, problema yra finansavimo, visų pirma MVĮ ir startuolių, problema.

3.13. Kita didelė problema susijusi su elektroniniu saugumu, privatumu ir kosmoso infrastruktūros saugumu. Kasdienis gyvenimas vis labiau priklauso nuo iš kosmoso gaunamų duomenų panaudojimo. EESRK rekomenduoja stiprinti apsaugos priemones ir skatinti programas, kurių tikslas – pašalinti kosmines šiukšles ir neveikiančius palydovus⁽⁵⁾. Infrastruktūros saugumui užtikrinti ES turėtų skatinti sudaryti svarbų tarptautinį susitarimą.

3.14. Kad pilietinės visuomenės dalyvavimas būtų veiksmingas, atvirumas turėtų būti nauja paskata susiburti viešojo sektoriaus institucijoms ir privačiam sektoriui. Dėl informacijos tarp įvairių viešųjų ir privačiųjų operatorių susiskaidymo MVĮ pirmiausia negali rimtai dalyvauti kuriant galimus sistemos panaudojimo būdus.

3.15. EESRK palankiai vertina 2017 m. gruodžio 1 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas, kurios glaudžiai siejasi su aspektais, kuriuos ilgą laiką pabrėždavo Komitetas: privačių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas ir įsipareigojimas dėl išsamios informacijos teikimo, ilgalaikė vizija su pakankamais finansiniais ištekliais, novatoriškų įmonių kūrimas ir parama, didesnis Sąjungos nepriklausomumas ir vadovaujantis vaidmuo kosmoso politikos, kuriai dabar sunkumų kelia tradiciniai ir nauji konkurentai, srityje, į vartotojus orientuotas požiūris pagal nekarinę „Copernicus“ kontrolę ir valdymą ir tolesnis nemokamos, atviros ir prieinamos sistemos teikimas.

⁽⁴⁾ *Socio-economic impact of Copernicus in the EU by sector.*

⁽⁵⁾ OL C 327, 2013 11 12, p. 38.

3.16. Naujausiame tyrime Komisija 2017–2035 m. laikotarpio programos „Copernicus“ naudą vertina nuo 67 iki 131 mlrd. EUR. Tęsiant programą po 2021 m. bus gaunama pelno, kurio faktorius – nuo 11 iki 21, ir bus padedama sukurti 4 000 aukštos kvalifikacijos darbo vietų per metus.

3.17. EESRK pabrėžia Sąjungos Žemės stebėjimo ir stebėsenos Afrikai programos svarbą ir naujausių ES ir Afrikos Sąjungos komisijos bendradarbiavimo susitarimų sėkmę. Programa „Copernicus“ grindžiamų labai naudingų žemės tvarkymo duomenų ir technologijų perdavimas, vandens išteklių nustatymas ir priežiūra ir žemės ūkio derliaus gerinimas turėtų būti pagrindinis didesnio ES išsipareigojimo Afrikai ir besivystančioms šalims ypatumas.

4. Konkrečios pastabos

4.1. EESRK patvirtina savo pageidavimą dalyvauti remiant ir skleidžiant iniciatyvas, siekiant informuoti pilietinę visuomenę apie „Copernicus“ sistemos kuriamą socialinį ir ekonominį potencialą ir naudą, kaip daroma Kosmoso ir visuomenės projekto, kurį jis ketina toliau įgyvendinti, atveju. Tikintis išskirtinės sėkmės iš tokių strateginių projektų kaip „Galileo“ ir ypač „Copernicus“, būtina sutelkti institucijas, agentūras, viešųjų ir privačiųjų paslaugų teikimo įmones ir pilietinę visuomenę.

4.2. EESRK pritaria Komisijos susirūpinimui dėl menko „ne kosmoso“ srities vartotojų dalyvavimo – aspekto, kuriam reikia skirti daug daugiau dėmesio nei buvo skiriama iki šiol. „Copernicus“ galėtų pakartoti teigiamą Europos GNSS agentūros (GSA) patirtį, pavesdama vienai institucijai būti atsakinga už informaciją ir įvairių „Copernicus“ paslaugų teikiamas galimybes. Sprendimas galėtų būti nauja agentūra.

4.3. EESRK mano, kad vienas iš pagrindinių „Copernicus“ sėkmės rodiklių yra tas, kad tai yra į vartotojus orientuota programa, ir ypač palankiai vertina jos įtraukų valdymo modelį. Pirmą kartą į strateginę Sąjungos programą kartu su valstybėmis narėmis įtraukta vartotojų bendruomenė, kuri, pasitelkdama vartotojų forumą, gali priimti strateginius sprendimus. EESRK rekomenduoja, kad Europos asociacijų pasirinkti privatūs vartotojai kartu su valstybių narių paskirtais vartotojais taip pat nuolat dalyvautų forume. EESRK išreiškia norą dalyvauti forume. Vartotojų forumai turėtų būti atviri ir juose turėtų dalyvauti kiek įmanoma daugiau pilietinės visuomenės atstovų, taip pat ir nacionaliniu lygmeniu.

4.4. *In situ* duomenų standartizacija ir sąveikumas – viena iš problemų, kurią reikia skubiai išspręsti. Tokie sunkumai kyla dėl skirtingo INSPIRE⁽⁶⁾ direktyvos ir nesuderintų teisės aktų nacionaliniu lygmeniu. EESRK rekomenduoja, kad Komisija ir valstybės narės išsipareigotų kuo greičiau užtikrinti esminį kalbų ir procesų suderinimą, kad būtų galima visiškai veiksmingai ir nemokamai naudotis duomenimis.

4.5. EESRK mano, kad būtina įtraukti privačių investuotojų, Europos ir tarptautinės finansų sistemą ir investavimo fondus. Tinkamas sprendimas galėtų būti „kosmoso obligacijų“, kurias garantuotų Europos bankai, pavyzdžiui, EIB arba tarptautinės institucijos, pavyzdžiui, Tarptautinis rekonstrukcijos ir plėtros bankas (TRPB), sukūrimas įvairiems su kosmosu susijusiems projektams, įskaitant projektus besivystančiose šalyse.

4.6. EESRK mano, kad trečiosioms šalims reikėtų taikyti abipusiškumo principą, ypač kiek tai susiję su paleidimo įrenginių panaudojimu. Pirmenybę reikėtų teikti Europos paleidimo įrenginiams, palaikantiems tiekiamą artėjant paleidimo įrenginių „Ariane 6“ ir „Vega C“ paleidimui – tai Europos bendradarbiavimo rezultatas. Tai lankstūs paleidimo įrenginiai, pasirinkti iš visų galimų variantų. „Ariane 5“, veikiantis nuo 1996 m., kuriam registruoti 82 sėkmingi paleidimai, veiks iki 2023 m., ir jis buvo pasirinktas kaip Jameso Webbo teleskopo, „Hubble“ teleskopo įpėdinio, paleidimo įrenginys. Tarptautinė rinka labai konkurencinga ir kai kurios besivaržančių valstybių, kuriose esama protekcionizmo politikos, įmonės tam, kad artimiausiais metais gautų užsakymų, siūlo dempingo kainas.

4.7. Be ekonominės ir socialinės veiklos, EESRK itin svarbiu laiko klausimą, kaip prisidedama prie kovos su prekyba žmonėmis, migrantų, kuriems gresia didelis pavojus, gelbėjimo ir ES sienų apsaugos, taikant veiksmingas kovos su terorizmu, kylančiu iš visų pirma karo niokojamų regionų Artimuosiuose Rytuose, priemones. Saugumas ir teritorijos gynyba tenkina vis didėjančius Europos piliečių reikalavimus.

2018 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ INSPIRE direktyva.